

Jaarverslag stichting Ter Navolging Tiel 2022

Inleiding

Gelukkig keerde in het jaar 2022 het gewone leven weer terug na een tweetal toch wat bizarre Covid-19-jaren. Het aantal bezoekers nam weer toe, mede door een aantal markante gebeurtenissen op beide begraafplaatsen en het letterlijk stevig afstand houden maakte plaats voor, door ervaringen wijs geworden, nadere maar toch voorzichtige toenadering! Mede door het fraaie weer waren de 'onderhoudsochtenden' op dinsdag- en woensdagochtend ook dit jaar weer een succes waardoor er opnieuw weer veel gerealiseerd kon worden! In onderstaande paragrafen wordt hierop nader ingegaan.

Ontwikkelingen en activiteiten in 2022

1. Algemeen / beide begraafplaatsen

1.1. Open Monumentendag Special

Ter gelegenheid van het afronden van het 'Herstelplan 2015 – 2025' betreffende Ter Navolging én het gereed komen van de informatievoorziening op de Joodse begraafplaats werd op zondag 10 juli Open Monumentendag Special georganiseerd. Dat in samenwerking met 'Nederland Monumentenland' met als thema 'Ontdek funerair erfgoed Tiel: een mens is pas vergeten als zijn naam vergeten is'.

Naast de Rooms-Katholieke begraafplaats, Ter Navolging en de Joodse begraafplaats was ook de Maartenskerk geopend voor publiek. Enkele honderden personen maakten van de gelegenheid gebruik de historische plekken te bezoeken. Bijzonder was het moment dat op Ter Navolging enkele bijzondere objecten uit haar familie Tydeman aan de gemeente Tiel werden geschonken. Deze werden vervolgens in langdurige bruikleen gegeven aan de stichting. Ze zijn te zien in de vitrine in het baarhuisje.

Ook bijzonder was het moment dat op de Joodse begraafplaats de Yad Vashem onderscheiding van de familie Roodnat in bruikleen werd gegeven aan de stichting. Dat in aanwezigheid van een nazaat van het door hen geredde gezin Kats.

1.2. Open Monumentendag

Na de succesvolle 'Special' in juli vond op de tweede zondag van september de traditionele Open Monumentendag plaats. Mede dankzij het optreden van de Schola Cantorum en het Tiels Mannenkoor brachten ruim 200 personen een bezoek aan 'onze' begraafplaatsen': ca. 130 aan Ter Navolging en ca. 80 aan de Joodse begraafplaats.

1.3. Inzet vrijwilligers

De inzet van vrijwilligers is onontbeerlijk om historische begraafplaatsen in stand te houden. Het aantal vrijwilligers is ongeveer gelijk gebleven en heeft een vaste kern. Het nadeel daarvan is dat met het stijgen van de leeftijd de inzetbaarheid niet toeneemt. Overigens werd weer bewezen dat het goed op elkaar laten aansluiten van de ambities, ervaring en affiniteit van de vrijwilligers enerzijds en de voorliggende taken anderzijds tot de beste resultaten leidt. Er is veel bereikt op het beheersen van het groen en de conditie van de grafmonumenten. Onze

vaste kern aan vrijwilligers zijn wij veel dank verschuldigd: Ans, Daphne, Jeannette, Mariken, Saskia, Wil, Cees, Gerard, Jan, Raymond, Rick en Pierre.

1.4. Samenwerking met professionals

Als een flink aantal jaren mogen wij ons gelukkig prijzen met de uitstekende samenwerking met professionals op het gebied van het behoud van funerair erfgoed. Het betreft Michiel van Luijn van 'Van Luijn Natuursteen', Joost van Luijn van 'De Steen' en de vakmannen van 'Aanpak Bouw & Riol' van Rob Herkströter en Arjan de Jong. De goede staat waarin 'onze' begraafplaatsen verkeren is voor een niet onbelangrijk deel op hun conto te schrijven! Hun adviezen, de betrokken manier waarop zij zich inzetten voor het behoud van het funerair erfgoed: het is iets dat, naar regelmatig blijkt, als voorbeeld voor anderen dient.

De genoemde mensen en ondernemingen zijn wij veel dank verschuldigd!

1.5. Samenwerking met de eigenaren: gemeente en NIK

De aan onze zorgen toevertrouwde begraafplaatsen zijn niet van 'ons' maar van de gemeente Tiel, Ter Navolging, en het NIK (Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap), de Joodse begraafplaats. Wij voelen ons door hen gesteund bij ons werk en dat geeft 'de burger moed'. Genoemd mogen, beter: moeten, wethouder Frank Groen en zijn deskundigen binnen diens organisatie, Bart Hoeijmakers, Xander Verweij en Jan Gerrits van de gemeente Tiel en NIK-consulent Eduard Huisman en projectmedewerker Coen Abram.

Historische begraafplaatsen zijn 'zorgenkindjes op leeftijd'. Ook het grijs en het groen op begraafplaatsen hebben niet het eeuwige leven en 'leggen eens het loodje'. Gelukkig blijken grijs en groen voor het overgrote deel de tand des tijds te doorstaan met als resultaat bomen van meer dan 200 jaar oud en grafmonumenten die ongeveer een heel millennium oud zijn! De laatste zijn twee rond 1868 vanuit de Maartenskerk naar het familiegraf van Van Lidt de Jeude op Ter Navolging overgebrachte zerken.

1.6. Samenwerking met de Rijksdienst

Vanuit het beheer van historische begraafplaatsen worden wij regelmatig geconfronteerd met 'gewetensvraagstukken'. Meestal met als kern: tot hoe ver mag, of moet, je gaan bij het behoud door herstel van het funerair erfgoed. Bij een 'actieve' historische begraafplaats, waar nieuwe graven worden gedolven met daarop nieuwe grafmonumenten, gelden algemene regels van het binnen het historische raamwerk passen van niet alleen nieuwe monumenten maar ook betreffende het herstel. Zo zijn in het verleden qua aanzien detonerende wijzigingen aangebracht en zijn op tal van graven hekwerken verwijderd en is alleen aan resterende fundamente van paaltjes te zien dat er ooit een hek stond. Een aardig voorbeeld is het beleid van het zwarten van teksten en symbolen: ga je alle grafmonumenten binnen een bepaald gebied gelijk aanpakken of laat je door een gefaseerde aanpak het verloop van het plaatsen van grafmonumenten zien. Wij hebben gekozen voor het laatste. Hetzelfde geldt voor het herstel en lakken van hekwerken. Mede daardoor ogen beide begraafplaatsen nergens 'als nieuw'.

Wij prijzen ons gelukkig dat wij bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed steeds terecht kunnen als wij met vragen zitten. Met name willen wij noemen Leon Bok als echte kenner van 'ons' funerair erfgoed.

1.7. De pers

Ook in 2022 werd in de pers regelmatig aandacht besteed aan de activiteiten van de stichting. Met name in het digitale medium De Tielenaar, met als centrale persoon de 'stadsdocumentalist', werd daarop adequaat ingespeeld. Maar ook De Gelderlander en Omroep Gelderland maakten regelmatig op positieve wijze melding van 'ons doen en laten'.

1.8. Vorbereidingen 5^e Lustrum van de stichting

In 2023 is het 25 jaar geleden dat de stichting werd opgericht. Eind 2022 zijn de eerste plannen opgesteld. Daartoe behoort het vervaardigen van een kloeke publicatie met als centrale onderwerpen '25 jaar stichting Ter Navolging Tiel' en '237 jaar begraafplaats Ter Navolging'. Daartoe zijn met Sylvia Teunissen van iWish Design nadere afspraken gemaakt.

Op 8 september 2023, aan de vooravond van de dag dat het 25 jaar geleden is dat de oprichtingsakte werd gepasseerd, zal bij dit heuglijke feit worden stil gestaan.

2. Ter Navolging

2.1. Publieksactiviteiten

In beginsel vinden alle publieksactiviteiten plaats op beide begraafplaatsen. Uitzondering zijn 'Burendag' (altijd op zaterdag, de dag dat de Joodse begraafplaats altijd gesloten is) en 'Ter Nagedachtenis', ieder jaar op 2 november, een uit het Rooms-Katholieke gedenkdag 'Aller Zielen' voortkomende activiteit.

'Burendag' is en blijft qua belangstelling een zorgenkindje. Zeker als het zo regen overgoten is als in 2022. Met oliepakken aan en zuidwesters op werden planten gepoot maar het regende 'Cats and Dogs' oftewel het was 'hondenweer'. 'Ter Nagedachtenis' werd ook in 2022 opgeluisterd door het optreden van het 'Tiels Mannenkoor'. Bijzonder was het feeëriek uitgelicht zijn van de eeuwenoude bomen waardoor er een prachtig decor ontstond voor het optredende koor. Ook werd de nieuwe geluidsinstallatie in gebruik genomen. Dit teneinde het de meer dan 100 bezoekers mogelijk te maken van het programma te genieten.

2.2. Openstelling zuidelijk deel voor graven

Na de openstelling medio 2022, na meer dan een halve eeuw sluiting, bleek uit een aantal reserveringen dat er vraag blijft naar een graf op 'onze' algemene begraafplaats.

2.3. Uitvoering Herstelplan Ter Navolging 2015 - 2025'

In maart 2022 werd, tijdens NL DOET, door wethouder Frank Groen letterlijk de laatste hand gelegd aan de afronding van het indertijd als 'ambitieuze' gekwalificeerde plan. Samen met onze 'techneuten' vader Gerard en zoon Raymond, en onder het toezien van steenhouwer Michiel van Luijn, plaatste hij een aantal bronzen letters op het graf van Corbelijn. De realisatie van het Herstelplan vond plaats binnen het geraamde budget en, ruim, binnen de geraamde tijd.

Vanaf medio 2022 wordt de aandacht van herstel omgebogen naar het onderhoud, en daarmee het conserveren, en het daardoor toekomstbestendiger maken van de honderden monumenten.

Ook in 2022 hebben wij mogen en kunnen bouwen op de deskundigheid van Michiel en Joost van Luijn alsmede op die van de mannen van Rob Herkströter en Arjan de Jong van 'Aanpak'. De manier waarop wij samen kunnen werken blijkt (helaas) redelijk uniek in den lande. Wij hopen deze samenwerking tot in lengte van jaren te kunnen continueren!

2.4. Regulier onderhoud van het 'grijs'

Ook in 2022 werd ingezet op het waar nodig herstellen en lakken van verschillende hekwerken rond graven, het herstel van paaltjes en ander hardsteen en het aanbrengen van haakjes en kettingen terwijl teksten en symbolen door middel van het 'zwarten' weer goed zichtbaar werden. Met dank aan vrijwilliger Daphne die zich deze vaardigheid binnen een aantal maanden meester heeft gemaakt!

2.5. Inzet vrijwilligers

De basis voor het welslagen van onze activiteiten is de inzet door vrijwilligers. Naast het gebruikelijke verloop vanwege verhuizing en dergelijke, werden wij in 2022 getroffen door het vrij plotselinge overlijden van Mariken. Zij zal in onze herinnering blijven als iemand die zich met hart en ziel wijdde aan het 'zwarten' van letters en symbolen op Ter Navolging, de begraafplaats waar zij vanuit haar huis op uitkeek.

2.6. Regulier onderhoud van het 'groen'

Afgelopen jaar werden wij geconfronteerd met een ware 'ontploffing' van onkruid in de borders. Kleefkruid, bramen, Haagwinde, bramen vonden een (te)n gezonde voedingsbodem in de borders van Ter Navolging. Onze nieuwe vrijwilligers Saskia en Wil wijdde een groot aantal van hun vrije vrijdagen aan het 'te lijf gaan' van het welig tierende groen. En met succes! Ook bij Ans en Gerard was het beheer van het groen in goede en ervaren handen. In samenspraak met Bart en Xander van de gemeente Tiel werden plannen ontwikkeld om de kwaliteit van het groen niet alleen te consolideren maar ook te verbeteren. Daarbij is zeker ook een rol weggelegd voor onze 'vaste hovenier', Cees Pouw van 'Cees Pouw Groenservice Culemborg'.

2.7. Publieksinformatie

Voor Ter Navolging is een 'wandelpatentegrond' beschikbaar gekomen (te vinden in de brievenbussen op de begraafplaats). Naast hen die regelmatig een bezoek brengen aan een graf van een familielid of bekende, mochten wij dit jaar op Ter Navolging én op de Joodse begraafplaats weer meer dan de 500 bezoekers uit voorgaande jaren welkom heten. Daarvan werden er alleen al meer dan 500 geteld tijdens Open Monumentendag! Daaraan was zeker mede het optreden van de Schola Cantorum en het Tiels Mannekoor debet!

2.8. Overzicht van de activiteiten op detailniveau

Na het afronden, in 2021, van het herstel van de grafkelders van Van Lidth de Jeude en Hoogendijk van Domselaar resteerde nog het herstel van een tiental kleine grafmonumenten. Dat werd verder opgepakt in het verdere verloop van 2022. Het herstellen en, waar nodig, aanvullen van ontbrekende delen van hekwerken en het beschermen en vervolgens lakken ervan is en blijft een cyclisch proces dat iedere paar jaar terug komt. Datzelfde geldt voor het herstellen van gescheurd en beschadigd hardsteen. Daarmee wordt verder verval

door de combinatie van vocht en vorst voorkomen maar niet teniet gedaan: ook het leven van hardstenen en marmeren grafmonumenten is eindig!

De in 2021 geplaatste boombank blijkt een grote aantrekkingskracht te hebben. Niet alleen op nabestaanden en inhoudelijk belangstellenden voor de begraafplaats maar ook voor mensen die eigenlijk elders met bier, wodka en muziek terecht zouden moeten kunnen.

Het Beukenhaagje rond het grote grafveld van het 'Gasthuis', het Oud Burger Mannen & Vrouwen Huis, blijkt niet echt aan te slaan onder de eeuwenoude bomen. Voor de afbakening van dit enkele tientallen vierkante meters grote graf wordt gezocht naar een alternatief. De wel aangeslagen beukenplanten zullen in 2023 elders worden herplaatst.

'Geocache' (een 'digitale ontdekkingsreis') blijft een trekker. Voor hen die het geheim kennen is het altijd weer leuk de blijde en bewonderende gezichten te zien van hen die de 'schat' weten te vinden!

Het aantal begrafenissen, urnenbijzettingen en verstrooiingen bleef ongeveer gelijk ten opzichte van 2021.

3. Joodse begraafplaats

3.1. Herstelwerkzaamheden in het kader van 'Erfgoed telt!'

Begin 2022 stond in het teken van het oppakken van het ambitieuze, landelijk uitgezette, project 'Erfgoed Telt!'. Tiel was aangewezen als pilot en met vereende krachten, met Coen Abram namens het NIK (dat de werkzaamheden kon financieren dankzij rijkssubsidie), werden de plannen gerealiseerd. In het kader van het project werd als eerste de vloer van 'estrikken', uit ca. 1878 daterende plavuizen hersteld en voorzien van een afwatering. Helaas moesten de uit hetzelfde jaar daterende ventilatierozetten worden vervangen. Niet alleen omdat een van de oorspronkelijke gietijzeren exemplaren beschadigd was door (waarschijnlijk) een granaatscherf (in de oorlog lag de begraafplaats menigmaal onder vuur) maar ook doordat de staat van het metaal herplaatsing onverantwoord deed zijn. In samenhang daarmee is de kwaliteit van de ventilatie sterk verbeterd.

Ook het aaneensluitend maken van het laatste deel van Kohaniempad lag in de vertrouwde en deskundige handen van 'Aanpak', de onderneming waarmee wij de afgelopen jaren een goede relatie mee hebben kunnen opbouwen!

Tijdens de werkzaamheden constateerden Rob en Arjan een fors probleem: de trekbalk is aangevreten door nog steeds actieve houtworm. Daarnaast bleken de gestukte panlatten lek te zijn, met als gevolg 'natte muren'. Dat alles veroorzaakte wel een domper op de vreugde rond het realiseren van het project 'Erfgoed telt!'. Het betekent namelijk opnieuw een hoop werk in, op en rond het metaheerhuisje met wellicht een mogelijke inbreuk op de publieksactiviteiten maar met een beoogd resultaat dat daar tegenop weegt: een weer solide constructie én droge muren!

Aanpalend aan het project werd een ton geplaatst om hemelwater op te vangen. Het ontbreken van water (en nog steeds stroom) betekende jaren lang een handicap bij het houden van activiteiten op 'de Joodse'. Ook werd een tweetal plateaus van betonplaten geplaatst: één voor restanten van 'matsevot' en één voor het depot. Door het beschikbaar zijn van een, overigens klein en demontabel, depot kon de functie van het metaheerhuisje als opslagruimte vervallen.

3.2. Informatievoorziening

Vanuit onze stichting, zowel als organisatie als via een daarbij betrokken privé persoon, werd in meerdere opzichten medewerking verleend aan de succesvolle expositie 'Joden in het Land van Maas en Waal!?' in het 'Tweestromenland Museum' in Beneden-Leeuwen. Onze stichting kreeg als wederdienst de na de expositie vrijkomende informatiepanelen ter beschikking. Tijdens NL DOET op de Joodse begraafplaats werden de panelen in het metaheerhuisje geplaatst.

Besloten werd om, in samenhang met het herstel van de vloer van het metaheerhuisje, de expositie in het metaheerhuisje in te richten.

Voor de onderwerpen 'Joods Tiel van Toen' en 'Tiel en de Sjoa (Holocaust)' werden door de vrijwilligers Gerard en Raymond twee speciale vitrines gebouwd die maar net voldoende ruimte bieden voor de beschikbaarheid aan materiaal! Daaronder de Yad Vashem onderscheiding die de familie Roodnat ontving voor het bij hen laten onderduiken van het echtpaar Kats. Ook werd, in langdurige bruikleen, een (waarschijnlijk) uit 1948 daterende kopie ontvangen van de onafhankelijkheidsverklaring van de staat Israël in 1948.

De vitrines werden onthuld door de voorzitter van Nederland Monumentenland en wethouder Frank Groen.

In de slijpstream van 'Erfgoed Telt!?' en de inrichting van het metaheerhuisje als informatie- en gedenkcentrum, werd een aantal panelen met informatie over de begraafplaats, Joodse begraven, Joods Tiel van weleer en enkele Joodse families vervaardigd en aangebracht tegen het resterende deel van een voormalige afscheidingsmuur op de begraafplaats. Ook een aantal resten van matsevot kreeg een fatsoenlijke plaats op een aantal betonnen plateaus.

Dat alles was mogelijk dankzij een genereuze financiële bijdrage van de vereniging Oudheidkamer voor Tiel en omstreken alsmede de bijdrage vanuit het Museum Tweestromenland in Beneden-Leeuwen in de vorm van door hen geschonken informatiepanelen. Hein Molin, actief voor hetzelfde museum, tekende voor het ontwerp en de realisatie van de informatiepanelen! Wij zijn allen daarvoor veel dank verschuldigd.

3.3. Het herstel van het monument uit 1950

Dankzij een bijdrage van deze Oudheidkamer was het ook mogelijk het uit het voorjaar van 1950 daterende monument zodanig te herstellen dat het 'nog een aantal jaren meekan'. De onderste trede van het monument werd Joost van Luijn voorzien van hardstenen platen waardoor het verder afbrokkelen werd stop gezet. Wel is het nu wachten op een fundamenteel herstel van het decennia lang door het worstelgestel van een inmiddels gekapte boom is ondermijnd. Op het monument de namen van de 29 leden van de Tielse Joodse Gemeente die slachtoffer werden van de Sjoa (Holocaust).

3.4. 'Hand-outs'

Na de herinrichting van de informatievoorziening moest de al aanwezige hand-outs worden herzien. Mede dankzij de inzet van vrijwilligster Hannah zijn nu alle teksten die op de matsevot staan in vertaling beschikbaar.

3.5. QR codes

Er is lang gearzeld over het uitbreiden van de informatievoorziening via QR codes en Izi.travel. Na rijp beraad is, na beeldvorming bij instanties als musea, besloten daar niet toe over te gaan. Niet alleen maakt (nog) maar een gering deel van de bezoekers er gebruik van, ook blijkt de visuele informatie via dat medium af te leiden van het object waar de toelichting betrekking op heeft!

3.6. Rondleidingen en wandelingen

Tijdens Open Dagen werden talrijke rondleidingen verzorgd. Onder andere de wandeling vanuit de Joodse naar de Rooms-Katholieke begraafplaats om te eindigen op Ter Navolging. Dat onder het motto 'Begraaf- en grafculturen door de eeuwen heen'.

Binnen de stad Tiel werden twee soorten wandelingen aangeboden: de 'Stolpersteine wandeling' en de wandeling 'Ontdek Joods Tiel'. Laatstgenoemde wandeling werd landelijk aangeboden door het Joods Educatief Centrum 'Crescras'. Daaraan werd deelgenomen door uit heel het land afkomstige belangstellenden.

3.7. Poetsen Stolpersteine

Ieder jaar worden de Stolpersteine die zijn gerelateerd aan 28 Tielse slachtoffers van de Sjoa (Holocaust) door een van onze vrijwilligers gepoetst. Het 29^e slachtoffer, Elly Frank uit Lienden, wordt geëerd door een beeldje.

4. DANK

- 4.1. Dank voor veel van wat afgelopen jaar kon worden gerealiseerd is verschuldigd jegens de gemeente Tiel, in het bijzonder portefeuillehouder Frank Groen en de betrokken ambtenaren Bart, Jan en Xander. De goede samenwerking met hen is verder verdiept en heeft ook in 2022 geleid tot mooie resultaten! Dat geldt ook voor de mensen van en namens de AVRI die zorg dragen voor het uitzoeken en het delven en sluiten van de graven.
- 4.2. Dank ook jegens het NIK, in de personen van Eduard Huisman en Coen Abram, voor de constructieve manier van samenwerking in relatie tot het project 'Erfgoed Telt!' waarin wij als pilot mochten fungeren.
- 4.3. In het verlengde daarvan dank jegens de mensen van 'Aanpak', 'Van Luijn Natuursteen' en 'De Steen' die in tal van opzichten voor ons onbetaalbare diensten verrichtten! En jegens Cees Pouw voor zijn naar vermogen inspringen op de grillen van de natuur die leiden tot het lastig plannen van de maaibeurten en het ophalen van gewied groen!
- 4.4. Dank ook jegens onze donateurs en hen die ons op een andere manier ondersteunen: zonder hen zou de aanblik van zowel Ter Navolging als de Joodse begraafplaats er heel anders uitzien!
- 4.5. En last but zeker niet least onze fantastische vrijwilligers die zich niet alleen vanuit hun grote betrokkenheid maar ook met een hoge mate van flexibiliteit inzetten voor het behoud van 'ons aller'(!) funerair erfgoed in Tiel!

5. Het bestuur

Het bestuur van de stichting Ter Navolging Tiel bestaat geheel uit vrijwilligers. Deze zetten zich zonder vergoeding in voor het beheer en behoud van beide begraafplaatsen.

Per 1 januari 2022 trad een wijziging in het bestuur op.

Bestuurslid Rick Smit en zijn vrouw Winneke besloten terug te keren naar het westen van het land. Rick is een ware 'meester zwarter' van letters en symbolen op grafmonumenten, hij verzorgde de verdere digitalisering van de informatievoorziening en was een toegewijd rondleider op beide begraafplaatsen, maar op de Joodse begraafplaats in het bijzonder! Rick beschouwt zijn tijd bij de stichting als 'een goede en mooie periode waarbij woord en daad elkaar afwisselden. Veel geleerd, veel gedaan, vele ontmoetingen.'

Tijdens het 'vrijwilligersuitje' op 17 november in het Museum 'Tweestromenland' in Beneden – Leeuwen werd stil gestaan bij zijn verdiensten en formeel afscheid genomen.

Raymond Buijs doet per 1 januari 2022 zijn intrede als bestuurslid. Raymond is al enkele jaren actief als vrijwilliger en is een 'echte techneut'. Hij was (onder meer en mede) verantwoordelijk voor het maken en plaatsen van de GEOCACHE en het prachtig uitlichten van de bomen tijdens Ter Nagedachtenis van dit jaar. Ook maakte hij, samen met zijn vader, de obelisk op de grafkelder van Post. Dat ter vervanging van de daar al jaren op de ventilatieschacht liggende stoeptegels. Daarnaast zet hij zich al een aantal jaren in voor het behoud van grafmonumenten door deze mee te conserveren.

Het bestuur is per 1 januari 2023 als volgt samengesteld:

Christa Tydeman	- voorzitter
Gerard Buijs	- vicevoorzitter / onderhoud / organisatie activiteiten
Pierre van der Schaaf	- secretaris / coördinatie & organisatie activiteiten
Ans Buijs	- penningmeester / faciliteren activiteiten/ onderhoud
Olivier Braspenning	- imker / onderhoud
Raymond Buijs	- onderhoud / geocache / jubileumpublicatie
Jan Hogendoorn	- onderhoud / historisch onderzoek
Jeannette van der Schaaf	- webmaster / onderhoud

Jaarrekening

Balans 31 12 2021

31 12 2022

Eigen vermogen

€ 17.710,21

€ 14.762,11

Toelichting op de balans:

- Begin 2022 was er sprake van een aantal overloopposten c.q. sprake van vorderingen of schulden. Die zijn alle begin 2022 vereffend waardoor het saldo 31 12 2022 een getrouwer beeld geeft van de werkelijkheid dan het saldo 31 12 2021.
- In 2022 heeft de afronding plaatsgevonden van het 'Herstelplan ter Navolging 2015 – 2025'. In het verlengde daarvan maakt 'groot herstel' plaats voor regulier onderhoud, waaraan aanzienlijk lagere kosten zijn verbonden.
- De hoogte van het eigen vermogen geeft qua solvabiliteit en liquiditeit geen aanleiding tot wijziging van het financiële beleid van de stichting. Onder een aanzienlijk deel van het ten opzichte van de voorgaande jaren hoge eigen vermogen liggen verplichtingen inzake het herstel van graven en waren en zijn derhalve geormerkt c.q. niet vrij besteedbaar.

Rekening van baten en lasten

	2021	2022
2.1. Baten	€ 46.860,06	€ 21.500,71
2.3. Lasten	€ 29.149,85	€ 24.193,43
	-----	-----
Resultaat	€ 17.710,21	-/- € 2.692,72

Toelichting op de rekening van baten en lasten

In 2022 heeft de afronding van een paar grote hersteloperaties plaatsgevonden en hebben verrekeningen betreffende werkzaamheden in 2021 plaatsgevonden.

- De bijdrage van de gemeente Tiel betreffende het groenonderhoud (€ 11.152,25) dekte de daaraan verbonden kosten (€ 9.646,31). Het overschot van ca. € 1.500 is ingezet om enerzijds het tekort op deze post in 2021, ca. € 700 af te dekken en anderzijds in 2023 enkele accutrimmers aan te schaffen van enkele ca. 10 jaar oude en versleten trimmers.
- In 2022 is € 3.636,40 uitgegeven in het kader van het 'Herstelplan 2025 – 2025'. Het betrof het herstel van de laatste serie grafmonumenten. De realisatie van het herstelplan wordt gefinancierd vanuit de daartoe in 2015 beschikbaar gekomen eenmalige financiële middelen.
- De bijdragen van het Oranjefonds dekten de kosten die waren verbonden aan NL DOET en Burendag.
- De baten van de donateurs liepen in 2022 iets terug (€ 1.580 in 2022 tegen € 2.173,65 in 2021). Zij dekken goeddeels de reguliere kosten die

zijn verbonden aan de aan de stichtingsstructuur verbonden kosten betreffende website, bankkosten, vrijwilligersuitje e.d.

- Naast donaties ontvangt de stichting voor vele duizenden euro's aan sponsoring en 'bijdragen in natura' (het vaak 'om niet' beschikbaar stellen van materiaal en materieel)
- In 2022 zijn dringend noodzakelijke investeringen gedaan in relatie tot de reguliere activiteiten. Het betreft o.a. de aanschaf van geluidsapparatuur, verbetering van de website, tuin- en ander gereedschap en dergelijke.